

A Kormánynak a hozzátartozók sérelmére elkövetett súlyos személy elleni erőszakos bűncselekmények áldozatainak fokozottabb védelme érdekében egyes törvények módosításáról szóló előterjesztésével (a továbbiakban „Előterjesztés”) kapcsolatos észrevételek és jogszabály módosító javaslatok

Üdvözljük, és rendkívül fontosnak tartjuk a hozzátartozók sérelmére elkövetett cselekményekkel szembeni határozott és következetes fellépést. Alapítványunk munkatársai közül pszichológus, jogász, kriminológus és gyermekvédelmi szakember is megnézte az előterjesztést, és véleményük, valamint a 2017 óta működő Gyermekjogi Jogsegély Szolgálatunk tapasztalatai alapján a konkrét észrevételek számbavétele előtt az alábbi meglátásokat szeretnénk megosztani Önökkel.

A jogszabály módosításon túl fontosnak tartjuk a traumatudatosságot, az elkövető és az áldozatok pszichés megsegítését, a gyermek véleményének figyelembe vételét; és a gyermekközpontú szemlélet érvényesülését (az új Be. szellemiségének megfelelően 18 éves korig, terhelt helyzet esetén is - elég csak a múlt héten Galgahévízen történt esetre gondolni, hogy miért fontos gyermekjogi szempontból a Be. megközelítése, amikor a 13 éves, bántalmazó családban élő, súlyosan traumatizált lány oltotta ki apja életét).

Minden olyan esetben, amikor erőszak, trauma, és PTSD helyzetben kell az igazságszolgáltatási vagy gyermekvédelmi szakembereknek dolgozniuk, a jogszabályi rendezés lehetősége minimális. Pusztán kodifikációval ezek a kérdések nem rendezhetők és nem is előzhetőek meg. Olyan holisztikus szemléletű megközelítésre és multiszektoriális együttműködésre van szükség az érintett szakemberek részéről, ami minden jogszabály módosítási kezdeményezés szükségszerű részévé teszi az érzékenyítő képzéseket, felkészítéseket, tréningeket és a soft law eszközöket (módszertani útmutató, protokoll, stb.).

A MIA és az OBH a gyermekközpontú igazságszolgáltatás területén az elmúlt években jelentős erőfeszítéseket tett ezen a téren, azonban a szakmaközi közös képzések és a kiscsoportos tréningek területén mindenképpen előre kellene lépni.

Konkrét észrevételeink

1. Az előterjesztés 4. §-val kapcsolatos észrevételek:

A gyermekek esetében a testi, lelki, érzelmi fejlődés még folyamatában van, nem lehet őket a felnőttekkel azonos módon kezelni, hiszen még nem fejlődött ki a teljes személyiségük. Sok kérdés tekintetében önálló eljárásjogi jogalanyisággal még nem rendelkeznek, törvényes képviselőjük közbenjárására van szükségük jognyilatkozataik érvényességéhez. A gyermekek sajátos helyzete tehát megalapozza a velük szembeni megkülönböztetett, a felnőttekétől eltérő bánásmódot a büntetés végrehajtási intézkedések kiszabásakor is. Az ENSZ Gyermekjogi Egyezmény (a továbbiakban: az Egyezmény) 37. cikk b) bekezdése hangsúlyozza, hogy a gyermekek esetében a szabadság megvonás csak végső intézkedésként alkalmazható és a lehető legrövidebb ideig kell, hogy

tartson. Ez azt is megköveteli az Egyezmény részes államaitól, hogy jól működő pártfogó felügyeleti szolgálatot működtessenek és lehetővé tegyék az őrizetből történő korai szabadulást is.¹

A fiatalkorú elkövetők esetében a represszív büntetőpolitikával szemben – ahogy az ENSZ Gyermekjogi Egyezmény 40. cikk (1) és (2) bekezdése² is hangsúlyozza – a reintegráción kell, hogy legyen a hangsúly és olyan ösztönző intézkedéseket (pl.: tanulmányi ösztöndíj) szükséges bevezetni, amelyek alkalmasak arra, hogy a fiatalkorú esetében a bűnismétlés esélye elkerülhetővé váljon, és amelyek megkönnyítik a társadalomba történő beilleszkedésüket. **A feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének kizárása esetén** a fiatalkorú egyáltalán nem lenne érdekelt abban, hogy a szabadságvesztés ideje alatt együttműködjön a büntetés végrehajtási intézet dolgozóival, a pártfogó felügyelet magatartási szabályait betartsa, hiszen nincs motivációja, nincs elérhető távlati cél.

Továbbá érdemes azt is mérlegelni, hogy vajon arányos és méltányos-e a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének kizárása azokban a speciális esetekben, amikor a családon belüli erőszak áldozatává vált fiatalkorú valamely őt bántalmazó családtagja ellen követett el erőszakos bűncselekményt. **Fentiekre tekintettel javasoljuk a Btk. 109 § (5) bekezdésére vonatkozó kiegészítő javaslat törlését.**

2. Az előterjesztés 5. §-ával kapcsolatos észrevételek:

Üdvözljük a jogszabálytervezet azon rendelkezéseit, amelyek a hozzátartozók védelmében előírják a büntetés végrehajtási felügyelőnek és a büntetés végrehajtási intézetnek a gyámhatóság értesítési kötelezettségét a feltételes szabadságra bocsátás, illetve a tényleges szabadulás esetén.

Ugyanakkor indokoltnak tartjuk az illetékes polgári bíróság értesítését is azokban az esetekben, amikor a hozzátartozók sérelmére elkövetett erőszak miatt elítélt személy szülői felügyeleti jogának megszüntetésére irányuló per vagy gyermek harmadik személynél történő elhelyezés, illetve a

¹ Az ENSZ Gyermekjogi Bizottságának 24. sz. (korábban 10. sz.) átfogó kommentárja a gyermekek jogairól a fiatalkorúak igazságszolgáltatási rendszerében

<https://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/CRC/GC24/GeneralComment24.pdf>

Az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának CM/Rec(2008)11 sz. ajánlása a fiatalkorú elkövetőkre vonatkozó büntetésekkel és intézkedésekkel kapcsolatos európai szabályokról

https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805d2716

² **ENSZ Gyermekjogi Egyezmény 40. cikk 1.** Az Egyezményben részes államok elismerik a bűncselekmény elkövetésével gyanúsított, vádolt vagy abban bűnösnek nyilvánított gyermeknek olyan bánásmódhoz való jogát, amely előmozdítja a személyiség méltósága és értéke iránti érzékének fejlesztését, erősíti a mások emberi jogai és alapvető szabadságai iránti tiszteletét, és amely figyelembe veszi korát, valamint a társadalomba való beilleszkedése és abban építő jellegű részvétele elősegítésének szükségességét.

4. Rendelkezések egész sorát, így különösen a gondozással, az irányítással és a felügyelettel, a tanácsadással, a próbára bocsátással, a családi elhelyezéssel, általános és szakmai oktatási programokkal és nem intézményes megoldásokkal kapcsolatban rendelkezéseket kell hozni annak érdekében, hogy a gyermekek számára jólétüknek megfelelő, valamint helyzetükhöz és az elkövetett bűncselekményhez mért elbánást lehessen biztosítani.

folyamatban lévő házassági per miatt a kapcsolattartás rendezésére a bíróság (és nem a gyámhatóság) illetékes.

Továbbá a normavilágosság és a jogrendi koherencia érdekében fontosnak tartjuk, hogy az ágazati (gyermekvédelmi) jogszabályokban és/vagy a módszertani protokollokban kifejezetten nevesítésre kerüljön, hogy az értesítést követően a gyámhatóság jogszabályban foglalt feladata mérlegelni, hogy a gyermek potenciális veszélyeztetettsége miatt a felügyelt kapcsolattartás elrendelésének feltételei fennállnak-e. Tekintettel arra, hogy az időmúlás ezekben a helyzetekben kiemelkedő jelentőséggel bír, indokoltnak tartjuk a gyámhatóság döntésére vonatkozóan egy rövid határidő megállapítását.

Fentiekben részletezett észrevételeinkkel összhangban az alábbi jogszabály módosító javaslatot tesszük:

A gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 49/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet (a továbbiakban Gyer.) 27. § (4) bekezdése a következő d) ponttal egészül ki:

A gyámhatóság a büntetés végrehajtási intézetnek és a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelőnek a Btk. 185. § (8) bekezdés d) pontjában és a Btk. 185. § (9) bekezdésében foglalt értesítése esetén haladéktalanul, de legkésőbb 5 munkanapon belül dönt arról, hogy a felügyelt kapcsolattartás elrendelésének feltételei fennállnak-e.

3. Az előterjesztés 7. §-val kapcsolatos észrevételek:

Üdvözljük, hogy a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének elbírálására irányuló büntetés-végrehajtási bírói eljárás során a mentális állapotra vonatkozó szakorvosi és pszichológiai véleményt, valamint az elítélt kiskorú gyermekével kapcsolatban a gyámhatóság véleményét be kell szerezni. Ugyanakkor nem világos számunkra, hogy a gyámhatóság gyermekkel kapcsolatos véleménye pontosan mit tartalmazna és milyen relevanciával bírna az elkövető feltételes szabadságra bocsátásáról szóló döntés meghozatalában. Továbbá a gyermekekkel kapcsolatos gyámhatósági vélemény beszerzése mellett fontosnak tartjuk az ítélőképessége birtokában lévő gyermek véleményének figyelembe vételét is.

Budapest, 2020.01.27.

Hintalovon Gyermekjogi Alapítvány

Gyermekjogi Központ